

DOI: 10.33663/1563-3349-2022-33-21-30

УДК [321/322/327]+{341/344}

В. С. МАКАРЧУК,

доктор юридичних наук, професор*

ORCID: 0000-0001-5441-0468

РАШИЗМ ЯК НАЙДЕГРАДОВАНІША СТАДІЯ ФАШИЗМУ

Розглянуто основні відмінності між «класичними» фашизмом (Італія) та націонал-соціалізмом (Німеччина) та їх видозміною – т. зв. рашизмом. Встановлено принаймні п'ять відхилень від вихідного «зразка». Натомість піддано сумніву тезу про нібито багатопартійність, а відтак і багатовекторність сучасної російської політичної системи. Усі партії, представлені в Державній думі РФ, виступають як єдина партія влади, коли йдеться про агресивну зовнішню політику держави.

Ключові слова: рашизм як різновид фашизму, агресія РФ проти України, партія влади в Росії, релігійні інституції путінської Росії.

Makarchuk Volodymyr. Rashism as the most degraded stage of fascism

The main differences between «classical» fascism (Italy) and National Socialism (Germany) and their modification – the so-called rashism – are considered in this article. At least five deviations from the original «sample» were identified. The thesis of the alleged multiparty system, and thus the multi-vector nature of the modern Russian political system, is questioned instead. All parties represented in the State Duma of the Russian Federation act as a single Party of Power when it comes to aggressive foreign policy of the state.

Key words: rashism as a form of fascism, Russian aggression against Ukraine, the ruling party in Russia, religious institutions in Putin's Russia.

Вступ (актуальність теми). У політичній лексиці та науковій літературі в 2022 р. з'явився новий влучний термін *рашизм* для означення суті авторитарної диктатури, войовничої й агресивної, яка апелює до низьких інстинктів населення держави, охоплюючи не лише його маргінальні групи, а й широкий загаль. Науковці світу шукають (і знаходять) спільні риси *рашизму* і класичного (італійського) фашизму й німецького *нацизму*. Так, професор Єльського (Нью-Гайвен, Коннектикут) університету Тімоті Снайдер у статті «Це має прозвучати – Росія фашистська держава» вказує на загально 7 ознак: культ одного лідера – Володимир Путін; культ померлих як щось велике – перемога у Великій вітчизняній війні; міф про колишню велич імперії та бажання її повернути; потужна машина пропаганди; візуальні символи, як

* **Makarchuk Volodymyr**, Doctor of Juridical Sciences, Full Professor

знак належності – Z та V; масові заходи на підтримку вождя; мова ненависті стосовно конкретної групи людей.

Снайдер вражений схожістю між гітлерівською Німеччиною та путінською Росією¹.

Стан дослідження. Про рашизм більшою чи меншою мірою висловлювалися вітчизняні дослідники: І. Й. Бойко, Т. І. Бондарук, В. І. Бірюков, О. М. Волощенко-Віслобокова, В. П. Горбатенко, К. О. Долгорученко, Є. Ю. Захаров, В. Є. Кириченко, В. Б. Ковальчук, К. М. Колесников, Н. М. Крестовська, І. В. Музика, В. Т. Окіпнюк, Н. М. Оніщенко, О. В. Скрипнюк, Н. М. Пархоменко, В. Й. Ровінський, Л. І. Рябшапко, І. Б. Усенко, О. Н. Яриш² та ін.

Вітчизняний політолог О. Чеславський у статті «Росія – батьківщина нацизму, і Гітлера росіяни не любили лише через те, що він зрадив Сталіна» узагалі говорить про пріоритети РФ у створенні нацистської ідеології³.

Загалом українські дослідники розширюють і уточнюють перелік спільних рис рашизму та його європейських прототипів – фашизму і нацизму.

Постановка проблеми дослідження. Вважаємо, що, зосередившись на пошуку спільного у фашизмі, нацизмі й рашизмі, вітчизняні та зарубіжні науковці випускають з уваги відмінності. Це дає змогу російській стороні експлуатувати прогалину, підсовуючи світовій громадськості вигідні для себе, а фактично – фейкові «розбіжності» (як-от нібито багатопартійність російської політичної системи).

Мета та завдання дослідження. У пропонованій увазі читача статті зосередимося на питанні, чим власне відрізняється рашизм від фашизму та нацизму? Також нас цікавитиме нібито багатопартійність російської парламентської гілки влади та її ставлення до агресії в Україні й анексії українських державних територій.

Виклад основного матеріалу. Навесні 1917 р. вийшла праця В. Ульянова-Леніна з екстраполярно назвою «Імперіалізм як найвища стадія імперіалізму. Популярний нарис». У ній майбутній «вождь» запропонував своє бачення новітнього (як на той час) капіталізму – «загниваючого», «паразитичного» тощо (усього п'ять ознак). Не претендуючи на лаври ідола комуністів, спробую подати власне бачення характерних ознак, так би мовити, родимих плям рашизму. На відміну від «оригінального» фашизму є й суттєві відмінності. Їх, звісно, дещо більше, ніж п'ять, але для початку піде мова про найхарактерніші, ті, повз які важко пройти, не помічаючи.

• Рашизм – це *мультинаціональний* та *полірелігійний* фашизм. У ньому дивовижно об'єднуються й співіснують усі національності та національні меншини РФ (від нохчі Р. Кадірова до інтернаціоналу євреїв та етнічних вірмен на центральному телебаченні РФ). Наразі жодна етнічна група в РФ відкрито не виступила проти агресії стосовно «братського народа», включаючи й численну українську діаспору. Виняток становлять хіба що кримські

татари окупованого РФ півострова, точніше та їх частина, яка зберегла лояльність до України.

У лавах окупаційної армії бачимо православних християн, мусульман та буддистів, причому дві останні категорії (кавказці та буряти) – чи не затятіші рашисти, ніж представники титульної нації. У розпал російської агресії проти України патріарх РПЦ Кирило (Гундяєв) передав очільнику Росгвардії В. Зотову т. зв. Серпневу ікону Богородиці. Той, своєю чергою, оголосив: «Хочу довести до вас и всех присутствующих здесь прихожан, что войска Национальной гвардии совместно с Вооруженными силами Российской Федерации выполняют все поставленные задачи в ходе этой военной контрперации, и хочу сказать, что не все идет так быстро, как хотелось бы (...) Но мы идем к намеченной цели шаг за шагом. Победа будет за нами, а эта икона будет защищать русское воинство и ускорит нашу победу»⁴. Рашистську позицію мусульманських авторитетів РФ констатує шейх Саїд Ісмаїлов, керівник Духовного управління мусульман України «Умма»: «Ми не будемо відновлювати духовні зв'язки з мусульманськими лідерами Росії. Моя совість не дозволить протягнути їм руку. Подивіться, як основні муфтії Росії схвалили агресію Кремля проти України і без будь-яких застережень благословили бомбардування всієї України, під якими опинились в тому числі і ми – мусульмани України»⁵.

Наразі російську агресію в Україні не підтримали лише місцеві Свідки Єгови – традиційно пацифістське релігійне (християнське) відгалуження. Також на знак протесту залишив РФ головний рабин Москви.

Побіжно відмітимо, що *питання про багатопартійний характер рашизму* виглядає принаймні спірним. Так, дійсно в Державній думі РФ (450 штатних місць) представлені аж п'ять фракцій («Єдина Росія» – 325, КПРФ – 56, «Справедлива Росія» – 28, ЛДПР – 22, «Нові люди» – 15) та формально позапартійні (14), однак усі вони в питаннях війни і миру, підтримки політичного режиму в країні тощо виступають як єдина партія влади. Для прикладу, Рада Федерації одноголосно (!) дала згоду президенту В. Путіну на введення військ в Україну 22 лютого 2014 р.⁶ 20 березня 2014 р. Державна дума практично одноголосно підтримала приєднання Криму до РФ. Єдиним, хто проголосував проти, був депутат І. Пономарьов, та й то з посиланням на процедурні моменти.

Агресія 2022 р. теж не викликала найменших заперечень у керівних інстанціях п'ятиголової партії влади. За оцінками ГО «Опора», жоден із депутатів Держдуми не закликав припинити війну проти України⁷.

Єдина «чорна вівця» – член КПРФ, депутат Держдуми від Республіки Бурятія Вячеслав Мархаєв заявив, що йому «сумно дивитися на те, що відбувається навколо України». Депутат на своїй сторінці в Facebook вказав, що визнання «ЛДНР» та їх захист нібито «мало інший план та задум». Однак і він не закликав зупинити війну, не визнав російської агресії та й, врешті-решт, не висловив чіткої позиції⁸.

Така одноставність висловлення волі усіх 450(!) «народних обранців» неможлива у дійсно демократичних країнах, де сама логіка політичної боротьби підштовхує опозицію до менш чи більш жорсткої критики дій панівної верхівки. Але уся, нібито багатопартійна, Дума, обидві її палати, є насправді усього лиш фракціями єдиної *партії влади* РФ.

Представників дійсно опозиційних партій відсіюють ще на етапі допуску до участі у виборах чи у ході їхнього проведення. Тож ініціативи низки політичних організацій, зокрема партій «Яблуко», ПАРНАС, Фонду боротьби з корупцією Олексія Навального та ряду інших рухів, спрямовані проти війни із закликами до росіян виходити на мітинги, якого-небудь суттєвого впливу на рашистське суспільство не чинять.

• Рашизм – це *ультра-шовіністичний фашизм*. У Муссоліні було (нехай, некоректне) бачення цивілізованих народів (проти яких, для прикладу, не можна застосовувати хімічну зброю) і «дикунів» (з якими, як це було у Абіссинії, використання бойових отруйних речовин (ОР) цілком допустиме). Гітлер теревенив про «арійські народи Європи», а англосаксів вважав в усьому рівними німцям. У 1944 р., коли Третій Райх уже тріщав по швах, до «арійських народів Європи» віднесли й українців, росіяни цієї сумнівної честі так і не були удостоєні. Натомість ідеологічна концепція «руського мира» ставить будь-якого громадянина Федерації (чукчу, осетина, калмика та ін.) на незмірно вищий духовний щабель порівняно з нібито бездуховними «гей-ропейцями» (населенням держав ЄС) та «піндосами» (американцями). Для *рашистів* в усьому світі немає їм рівні, інша справа, що існує дещо пом'якшене (чи, радше, поблажливе) ставлення до «братушок»-сербів та «бульбашів»-білорусів. Проте і в рамках уявного «руського мира» відсутня рівність його суб'єктів. Вихідці з «материка» зверхньо ставляться до російськомовних кримчан, хазайнуючи на окупованому півострові без найменшого озирання на протести місцевих захисників екології чи власників приватного бізнесу й нерухомості. Ставлення громадян РФ до мешканців т. зв. *Лугандона* ще більш зневажливе (гарматне м'ясо, «грибочки»), а до решти українців, включаючи й російськомовних (яких їхній провідник називає «практически одним народом»), – відверто вороже. Ці останні – потенційна жертва, яку цілком допустимо вбити, скалічити чи згвалтувати.

Вторгаючись в Україну, російські очільник та пропагандисти вели мову про «денацифікацію» та «звільнення» одноплемінників від засилля «бандерівців». Логічно було припустити, що першими під удар російського молота мали б потрапити західні українці, україномовні та чужі в конфесійному відношенні (УГКЦ та ПЦУ). Натомість головний каток агресії припав на регіони, у своїй масі російськомовні, з засиллям УПЦ МП. Можливо, цьому є своє «пояснення», засноване на хибній логіці головного рашиста – В. Путіна. Якщо «бандерівці» для нього просто «вороги», то російськомовні громадяни України – «зрадники». А яке ставлення до зрадників у колишнього

КДБ-шника відомо з показових, демонстративних розправ над Олександром Литвиненком та Сергієм Скрипалем.

Автор цих рядків у червні 2007 р. відвідав Свято-Успенську Святогірську лавру в Донецькій області, яка уже тоді вважалася (і реально була) безоглядним оплотом «руського мира». У 2022 р. лавра кілька разів постраждала від обстрілів і бомбардувань російських військ, що вторглися в Україну. При цьому на її території перебували сотні людей, що ховалися від війни. Так, 12 березня недалеко від лаври розірвалася російська авіабомба, вививши вікна та двері в будівлях і поранивши кількох людей. 4 травня російська армія обстріляла лавру, пошкодивши гуртожиток і поранивши принаймні 7 людей. Новими обстрілами в травні були зруйновані Георгіївський скит лаври в селі Долина, церква на честь ікони «Всіх скорботних Радість» Богородичного скиту в селі Богородичне та пошкоджений скит Іоанна Шанхайського в селі Адамівка. Невдовзі – тижня не минуло – після проголошення УПЦ МП своєї куцої «незалежності» від Москви, а саме 30 травня 2022 р., внаслідок рашистського обстрілу загинули благочинний лаври архімандрит Галактіон, монах Аристоклій, черниця Варвара. Поранення отримали ієромонахи Йоасаф та Амфілохій, а також ієродиякон Аліпій; кількість загиблих та постраждалих мирян залишається невідомою⁹.

Подібних руйнувань, безвідносно до потреб війни (на території лаври не було і не могло бути українських військових), зазнали й інші храми УПЦ МП, зокрема в Харкові, Маріуполі та ін. містах України. У багатьох з них шукали притулку ревні адепти гундяївського православ'я та концепції «одного народу».

- Рашизм – це *безчесний* фашизм. Вищі достойники держави відверто брешуть в очі світовій громадськості, анітрохи не побоюючись бути спійманими за руку і тим самим зашкодити власній репутації. Тут достатньо пригадати балачки Путіна про «стихийно возникшую оборону Крыма», яка нібито купила уніформу в «любом военторге», і уже через місяць – нагородження учасників бандитського захоплення частини території суверенної держави медалями свого Міністерства оборони.

На реверсі медалі «За возвращение Крыма» в верхній частині рельєфне зображення емблеми Міністерства оборони РФ, під якою – рельєфний напис у три рядки: «*За возвращение / Крыма / 20.02.14–18.03.14*»; по колу – рельєфний напис у верхній частині «*Министерство обороны*», у нижній частині – «*Российской Федерации*». Емітентів нагороди анітрохи не знітила та обставина, що В. Янукович де-юре продовжував залишатися Президентом України ще 22 лютого, а сама підготовка до воєнного вторгнення у Крим мала розпочатися щонайменше за кілька днів до розстрілів на Майдані.

А в середині квітня 2014 р. Академічним ансамблем пісні і танцю російської армії ім. О. Александрова була вперше виконана пісня «*Вежливые люди*», присвячена рейдерам у формі без розпізнавальних знаків¹⁰.

Брехня навколо збитого Боїнга не припиняється навіть у міжнародному суді, хоча давно усе усім зрозуміло.

Вражає «гордість» російських військовиків, пропагандистів і пересічних блогерів за іловайську «підставу» ЗСУ – рашисти пообіцяли оточенням «зелений коридор» і розстріляли беззбройних.

За десять днів до вторгнення в Україну голова Служби зовнішньої розвідки Росії Сергій Нарішкін зі студії «Россия 24» заявив: «У Росії не було і немає жодних агресивних планів в отношении України. Ми виділи, ми знаємо, як ця откровенна ложь [о том, что Россия якобы планирует вторжение на Украину], причем ложь очень опасная начала распространяться с другого берега Атлантики, и эту ложь подхватили в целом ряде западных столиц (...)».

При цьому: «Главная угроза для Украины – это внутренний вооруженный конфликт» між «киевским режимом» та самопроголошеними Донецькою та Луганською республіками (ДНР і ЛНР). Тож «урегулировать этот конфликт можно только дипломатическим путем»¹¹. Приблизно тоді ж з аналогічними заявами виступили достойники з російського МЗС.

Одним словом, репутація рашистів – уже на рівні вуличної хвойди, а заявам російського МЗС чи МО світова громадськість вірить, як слюзам повії чи клятвеному запевненню наркомана. Світ не знав такої безсоромності та цинізму навіть у темну добу фашистських диктатур ХХ століття, включаючи й сталінський червоний фашизм.

• Рашизм – це *корумповано-мафіозний фашизм*. У РФ давно відбулося зрощення державних структур з відверто кримінальними елементами, як-от бойовиками Р. Кадірова, вірного «піхотинця президента». Парламент держави приймає постанову про можливість невизнання рішень ЄСПЛ. Рутинне розкрадання державного і місцевих бюджетів через «розпили» і «відкати» давно стало нормою. Безпосередній отруйник перебіжчика Олександра Литвиненка Андрій Луговий отримав місце в Державній думі, а його «колеги» Петров і Боширов (отруйники родини Скрипалів), як і десятки та сотні інших злочинців-рашистів, не бояться видачі міжнародному чи національному правосуддю. Втручання російських хакерів у вибори на Заході та у Брекзит – доведений факт. Розправи з Ходорковським чи Навальним – зразки того, як неправова держава хизується своєю сваволею. Перелік можна продовжувати безкінечно. Говорячи про російських чиновників чи офіцерів спецслужб, важко, а іноді й неможливо провести роздільну лінію між державним мужем і банальним кримінальним злочинцем.

• Рашизм – це *вульгарний фашизм*. Перша особа держави на потіху власній бидло-масі жартує про «бабушку», яка могла б стати «дедушкой», якби мала «половые органы дедушки»¹². Він же тішить світ одкровеннями на кшталт: «Нравится – не нравится, терпи моя красавица»¹³, сором'язливо упускаючи першу частину відомого сороміцького віршика: «Милая лежит в гробу, я подкрался и ...».

Образ мислення міністра закордонних справ Сергія Лаврова ідеально відображає крилата фраза «Дебілі бл*дь», сказана ввіголосу чи то на адре-

су саудівського міністра, чи то присутніх на брифінгу журналістів. Також у нього є хамувата звичка під час спілкування курити – звісно, не питаючи дозволу. Є думка, що робиться це зумисне, щоб таким невербальним чином «поставити на місце» співрозмовника, показуючи, хто тут хазяїн ситуації.

Достойники в студіях федеральних каналів верещать, як базарні баби, штовхаються, стусанами виганяють опонентів зі студії та безсоромно діляться вологими мріями на зразок узяття під контроль Балтійського моря шляхом окупації шведського (нейтральна держава!) острова Готланд з подальшим підписанням Швецією «договору про вічний нейтралітет» і передавання Готланда Росії в оренду на 99 років. Водночас в окупованій Прибалтиці мають бути створені «народні республіки» – на багнетах носіїв «руського мира»¹⁴.

Особовий склад «другої армії світу» в домівках українців на окупованій Київщині жере в ліжку і тут же в кутку кімнати випорожнюється. Але не забуває вислати додому те, що намародерив у помешканнях місцевих, нібито «визволених» з-під бандерівського ярма, жителів. З початку масштабного вторгнення по травень російські окупаційні війська відправили до РФ 58 тонн посилок. Найбільше поштових операцій здійснили до Кемеровської області, де дислокується бригада, яка перебувала в Ірпені, Бучі та Гостомелі. Поштовий оператор СДЕК у Мозирі (Білорусь) дозволяє відстежувати відправлення за номером. Завдяки цьому можливо простежити детальний маршрут посилки. Видання вивчило відправлення з 46 відділень. Здебільшого підозрілі посилки відправляли з Покровського (Ростовська область), Богучара і Россша (Воронезька область), Валуйок (Белгородська область), Железногорська і Рильська (Курська область), Климова, Клинців, Новозибкова і Унечі (Брянська область). Також відправлення зафіксували з Армянська і Джанкоя (окупований Крим) та Мозиря¹⁵. Ані самих мародерів, ані їх сім'ї анітрохи не бентежить та обставина, що доведеться користуватися речами краденими, часто-густо – уже ношеними чи користуваними цивільними жертвами рашистських злочинів.

Виникає враження, що для рашистів слова «людяність», «совість», «честь», «порядність» тощо стосовно решти світу, окрім їхньої улюбленої Федерації, просто не існують.

Висновки. Вважається, що копія завжди гірша від оригіналу. Тут одразу вкажемо, що й сам оригінал був огидним – що в Італії, що в Німеччині. Але «юберменші» мали почуття власної гідності, не мирилися і не зрощувалися з організованою злочинністю (виняток кримінальники-капо в нацистських концтаборах), гидували корупцією у власних рядах тощо. З іншого боку, не може рашизм заперечувати свою фашистську сутність, посилаючись на нібито багатопартійність. Усі партії, представлені в Думі, станом на початок літа 2022 р. солідарно підтримують агресивну зовнішню політику держави та її знавіснілого президента. Рашизм – це максимально деградований, вульгаризований фашизм, місце якому – на смітнику історії. Водночас потрібно розуміти й ту обставину, що самостійно з 140-мільйонною РФ сама лише Україна

не впорасться. Необхідно діяти засобами міжнародного права, через механізм санкцій та міжнародних судів.

Стосовно перспектив подальших розвідок у цьому напрямі, то вони мають проходити переважно у вигляді безпосередньої дискусії з апологетами «руського мира» та їхніми ідеологічними союзниками на Заході. Вирішальне значення матиме не лише глибина аргументації, а й оперативне реагування на перекручення фактів з боку опонентів.

1. Известный историк доказал, почему Россия фашистское государство. URL: <https://world.segodnya.ua/world/russia/izvestnyy-istorik-dokazal-pochemu-rossiya-fashistskoe-gosudarstvo-1621748.html> 2. Всеукраїнська наукова конференція «Рашизм: сучасний варіант варварства (юридичні аспекти проблеми)» 25 травня 2022 року: Програма і тези доповідей / відп. за випуск І. Б. Усенко, Є. В. Ромінський; Міжнародна асоціація істориків права, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ, 2022. 52 с. 3. Росія – батьківщина нацизму, і Гітлера росіяни не любили лише через те, що він зрадив Сталіна. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/russia/rosiya-batkivschina-natsizmu-i-gitlera-rosiyani-ne-lyubili-lishe-cherez-te-scho-vin-zradiv-stalina.htm> 4. Патриарх ППЦ передал икону руководителю Росгвардии. Золотов: «эта икона ускорит нашу победу». URL: <https://ru.krymr.com/a/news-kiril-podaril-ikonu-zolotovu/31752323.html> 5. Шейх Саїд Ісмаїлов звернувся до мусульман Росії і закликав до повстання. URL: https://lb.ua/society/2022/03/07/508406_sheyh_said_ismagilov_zvernuvsya.html 6. Радфед РФ дала дозвіл на використання російської армії в Україні. URL: <https://novynarnia.com/2022/02/22/radfed-rf-zatverdzhuye-vykorystannya-rosijskoyi-armiyi-v-ukrayini/> 7. «Усі винні». Чи є в РФ політики, які виступають проти війни. URL: <https://www.unian.ua/world/usi-vinni-chi-ye-v-rf-politiki-yaki-vistupayut-proti-viyni-novini-svitu-11738125.html> 8. Там само. 9. Обстріл Росією Святогірської лаври. Що відомо про загиблих та поранених монахів і мирян. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61663383> 10. «Вежливые люди». Песня. URL: [https://wiki2.net/%D0%92%D0%B5%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%8B%D0%B5_%D0%B%D1%8E%D0%B4%D0%B8_\(%D0%BF%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%8F\)](https://wiki2.net/%D0%92%D0%B5%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%8B%D0%B5_%D0%B%D1%8E%D0%B4%D0%B8_(%D0%BF%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%8F)) 11. Нарышкин: У России никогда не было агрессивных планов в отношении Украины. URL: <https://rg.ru/2022/02/10/naryshkin-u-rossii-nikogda-ne-bylo-agressivnyh-planov-v-otnoshenii-ukrainy.html> 12. Путин: если бы у бабушки были полевые органы дедушки. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Uui4VQVv6pc>. 13. «Нравится не нравится – терпи, моя красавица»: почему Путин обратился к Владимиру Зеленскому с этими словами. URL: <https://womo.ua/nravitsya-ne-nravitsya-terpi-moya-krasavitsa-pochemu-putin-obratilsya-k-vladimiru-zelenskому-s-etimi-slovami/> 14. У Скабеевой уже обсуждают захват Европы. Вызывайте санитаров. А серьезно, они видели свою армию? URL: <https://youtu.be/3zjg28xMrG8> 15. Загарбники відправили з України до Росії майже 60 тонн посилок – «Медіазона». URL: <https://bykvu.com/ua/bukvy/zaharbnyky-vidpravlyly-z-ukrainy-do-rosii-maizhe-60-tonn-posylok-mediazona/>

References

1. Izvestnyj istorik dokazal, pochemu Rossiya fashistskoe gosudarstvo. [A famous historian has proved why Russia is a fascist state]. URL: <https://world.segodnya.ua/world/russia/izvestnyy-istorik-dokazal-pochemu-rossiya-fashistskoe-gosudarstvo-1621748.html> [rus]. 2. Vseukrains'ka naukova konferentsiia «Rashyzm: suchasnyj variant varvarstva

(iurydychni aspekty problemy)» 25 travnia 2022 roku: Prohrama i tezy dopovidej. [Ukrainian Scientific Conference «Racism: a modern version of barbarism (legal aspects of the problem)» May 25, 2022: Program and abstracts] [ukr]. 3. Rosiia – bat'kivsychyna natsyzmu, i Hitlera rosiiany ne lyublyly lyshe cherez te, scho vin zradyv Stalina. [Russia is the birthplace of Nazism, and the Russians did not like Hitler just because he betrayed Stalin] URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/russia/rosiya-batkivschina-natsizmu-igitlera-rosiyani-ne-lyubili-lishe-cherez-te-scho-vin-zradiv-stalina.htm> [ukr]. 4. Patriarh RPC peredal ikonu rukovoditelyu Rosgvardii. Zolotov: «eta ikona uskorit nashu pobedu». [The Patriarch of the Russian Orthodox Church gave the icon to the head of the National Guard. Zolotov: «This icon will accelerate our victory.»] URL: <https://ru.krymr.com/a/news-kiril-podaril-ikonu-zolotovu/31752323.html> [rus]. 5. Shejkh Said Ismahilov zvernuvsia do musul'man Rosii i zaklykav do povstannia [Sheikh Saeed Ismagilov appealed to the Muslims of Russia and called for a rebellion]. URL: https://lb.ua/society/2022/03/07/508406_sheyh_said_ismagilov_zvernuvsyia.html [ukr]. 6. Radfed RF dav dozvil na vykorystannia rosijs'koi armii v Ukraini. The Russian Federal Council has authorized the use of the Russian army in Ukraine. URL: <https://novynarnia.com/2022/02/22/radfed-rf-zatverdzhuye-vykorystannya-rosijskoyi-armiyi-v-ukrayini/> [ukr]. 7. «Usi vynnii». Chy ie v RF polityky, iaki vystupaiut' proty vijny. [«Everyone is to blame.» Are there any politicians in Russia who oppose the war?] URL: <https://www.unian.ua/world/usi-vinni-chy-ie-v-rf-politiki-yaki-vistupayut-proti-viyni-novini-svitu-11738125.html> [ukr]. 8. Ibid. 9. Obstril Rosiieiu Sviatohirs'koi lavry. Scho vidomo pro zahyblykh ta poranenykh monakhiv i myrian. [Russia's shelling of the Svyatogirsk Lavra. What is known about the dead and wounded monks and laity] URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61663383> [ukr]. 10. «Vezhlyvye lyudi». Pesnya. [«Polite people.» The song.] URL: https://wiki2.net/%D0%92%D0%B5%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%8B%D0%B5_%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8_%D0%BF%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%8F [rus]. 11. Naryshkin: U Rossii nikogda ne bylo agresivnyh planov v otnoshenii Ukrainy. [Naryshkin: Russia has never had aggressive plans towards Ukraine.] URL: <https://rg.ru/2022/02/10/naryshkin-u-rossii-nikogda-ne-bylo-agressivnyh-planov-v-otnoshenii-ukrainy.html> [rus]. 12. Putin: esli by u babushki byli polovye organy dedushki. [Putin: if grandmother had grandfather's genitals] URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Uui4VQVv6pc> [rus]. 13. «Nravitsya ne nravitsya – terpi, moya krasavica»: pochemu Putin obratilsya k Volodimiru Zelenskomu s etimi slovami. [“If you like it or not, be patient, my beauty”: why Putin turned to Volodymyr Zelensky with these words] URL: <https://womo.ua/nravitsya-ne-nravitsya-terpi-moya-krasavitsa-pochemu-putin-obratilsya-k-vladimiru-zelenskomu-s-etimi-slovami/> [rus]. 14. U Skabevoj uzhe obsuzhdayut zahvat Evropy. Vyzyvajte sanitarov. A serezno, oni videli svoyu armiyu? [Skabeeva is already discussing the invasion of Europe. Call the paramedics. Seriously, did they see their army?] URL: <https://youtu.be/3zjg28xMrG8> [rus]. 15. Zaharbnyky vidpravlyz z Ukrainy do Rosii majzhe 60 tonn posylok [Invaders delivered 60 tons of parcels from Ukraine to Russia] URL: <https://bykvu.com.ua/bukvy/zaharbnyky-vidpravlyz-z-ukrainy-do-rosii-majzhe-60-tonn-posylok-mediazona/> [ukr].

Makarchuk Volodymyr. Rashism as the most degraded stage of fascism

A new apt term rashism appeared in the political vocabulary and scientific literature in 2022 to describe the essence of an authoritarian dictatorship, militant and aggressive, which appeals to the lower instincts of the population of the state, capturing not only its marginal groups but the general public. Scholars around the

world are looking for (and finding) common features of rashism and classical (Italian) fascism and German Nazism.

We believe that by focusing on finding common features in fascism, Nazism and rashism, domestic and foreign scholars overlook the differences. This allows the Russian side to exploit the gap, pushing the world community to profitable for themselves, and in fact – fake «differences» (such as the alleged multiparty system of the Russian political system).

The article focuses on the question of how rashism differs from fascism and Nazism. We will also examine the alleged multiparty system of the Russian parliamentary branch of government and its attitude to aggression in Ukraine and the annexation of Ukrainian state territories.

To solve this issue, a number of general and special scientific methods were used, public statements of Russian top officials and direct actions of the Russian army in Ukraine were analyzed. In total, at least five distinctive features have been identified.

1. Rashism is multinational and polyreligious fascism. 2. Rashism is ultra-chauvinistic fascism. 3. Rashism is dishonest fascism. 4. Rashism is corrupt mafia fascism. 5. Rashism is vulgar fascism.

On the other hand, rashism cannot deny its fascist nature by referring to alleged multiparty system. As of the beginning of the summer of 2022, all parties represented in the Duma jointly support the aggressive foreign policy of their state and its notorious president. Rashism is the most degraded, vulgarized fascism, which should be placed in the dustbin of history. As for the prospects for further research in this direction, we believe that they should be held mainly in the form of a direct discussion with the apologists of the «Russian world» and their ideological allies in the West. Not only depth of argumentation, but also the rapid response to the facts distortion from the opponents' side will have a decisive importance.

Key words: rashism as a form of fascism, Russian aggression against Ukraine, the ruling party in Russia, religious institutions in Putin's Russia.